

**EKSKURSIYA YO‘NALISHLARINI TASHKIL ETISHDA
GEOGRAFIK VA MADANIY OMILLARNING O‘RNI**

Jabborova Nigina Bobomurod qizi

Samarqand turizm va madaniy
meros texnikumi talabasi

jabborovanigina948@gmail.com

Ergashev Shoxrux Jamolovich

Samarqand turizm va madaniy
meros texnikumi o‘qituvchisi

Amirtemur891@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu tesizda ekskursiya yo‘nalishlarini tashkil etishda geografik va madaniy omillarning o‘rni, ularning turizm rivojiga ta’siri hamda marshrutlarni shakllantirishdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, hududiy tabiiy sharoitlar va madaniy meros obyektlarining uyg‘unligi samarali ekskursiya yo‘nalishlarini yaratishning muhim sharti hisoblanadi.

Kalit so‘zlar: ekskursiya, yo‘nalish, geografik omillar, madaniy meros, turizm, marshrut.

Kirish

Bugungi kunda turizm sohasi global miqyosda jadal rivojlanayotgan iqtisodiy yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, ekskursiya faoliyati turizmning muhim tarkibiy qismi bo‘lib, sayyohlarga hududning tabiiy va madaniy boyliklarini tanishtirish imkonini beradi. Ekskursiya yo‘nalishlarini tashkil etishda geografik sharoit va madaniy resurslarning to‘g‘ri hisobga olinishi marshrut samaradorligini oshiradi.

Ekskursiya yo‘nalishi deganda ma’lum hududdagi turistik obyektlarni mantiqiy ketma-ketlikda bog‘lab beruvchi marshrut tushuniladi. Ushbu yo‘nalishlarni yaratishda tabiiy muhit, tarixiy meros, transport imkoniyatlari va ijtimoiy infratuzilma muhim rol o‘ynaydi.

Ekskursiya yo‘nalishlarini tashkil etishda geografik omillar

Geografik omillar ekskursiya marshrutlarini rejalashtirishda asosiy mezonlardan biri hisoblanadi. Hududning relyefi, iqlimi, tabiiy landshafti va joylashuvi ekskursiya davomiyligi hamda qulayligiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Masalan, tog‘li hududlarda tashkil etilgan ekskursiyalar mavsumiylikka bog‘liq bo‘lsa, tekislik hududlarida marshrutlar yil davomida faol bo‘lishi mumkin. Shuningdek, transport infratuzilmasining rivojlanganligi marshrutning qulayligini oshiradi.

Geografik omillar quyidagi jihatlarni belgilaydi:

1. yo‘nalish uzunligi;
2. harakat xavfsizligi;
3. tabiiy manzaralarning jozibadorligi;
4. dam olish joylarini tanlash imkoniyati.

Ekskursiya yo‘nalishlarini tashkil etishda madaniy omillar

Madaniy omillar ekskursiya yo‘nalishlarining mazmuniy asosini tashkil etadi. Tarixiy obidalar, me‘moriy yodgorliklar, muzeylar, ziyoratgohlar va milliy an‘analar ekskursiya ishtirokchilarining qiziqishini oshiradi.

O‘zbekiston hududida Samarqand, Buxoro, Xiva kabi tarixiy shaharlarda madaniy resurslar asosida yaratilgan marshrutlar sayyohlar orasida mashhurligi bilan ajralib turadi. Madaniy omillar quyidagi afzalliklarni beradi:

- 1) ekskursiya mazmunining boyishi;
- 2) tarixiy bilimlarning kengayishi;
- 3) milliy qadriyatlarni targ‘ib qilish;
- 4) turistik jozibadorlikning oshishi.

Geografik va madaniy omillarning o‘zaro bog‘liqligi

Geografik va madaniy omillar bir-biri bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, ular uyg‘unlashganda samarali ekskursiya yo‘nalishlari shakllanadi. Agar marshrut faqat tabiiy obyektlarga asoslangan bo‘lsa, u yetarli darajada mazmunli bo‘lmaydi. Aksincha, faqat tarixiy obyektlarga asoslangan marshrut esa tabiiy jozibadorlikdan mahrum bo‘lishi mumkin.

Shu sababli kompleks yondashuv - ya‘ni tabiiy va madaniy obyektlarni birlashtirish - zamonaviy ekskursiya yo‘nalishlarini yaratishning muhim sharti hisoblanadi.

Natijalar va muhokama

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, ekskursiya yo‘nalishlarini tashkil etishda quyidagi omillar muhim hisoblanadi:

1. hududiy geografik sharoitlarni chuqur tahlil qilish;
2. madaniy meros obyektlarini tizimli joylashtirish;
3. transport va logistika imkoniyatlarini hisobga olish;
4. marshrut xavfsizligini ta‘minlash;
5. turistlar ehtiyojlarini o‘rganish.

Bu omillarni hisobga olish ekskursiya sifatini oshiradi va turizm rivojiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ekskursiya yo‘nalishlarini tashkil etishda geografik va madaniy omillar muhim strategik ahamiyatga ega. Hududning tabiiy imkoniyatlari va madaniy merosi asosida ishlab chiqilgan marshrutlar turistik jozibadorlikni oshiradi, sayyohlar oqimini ko‘paytiradi hamda iqtisodiy

rivojlanishga xizmat qiladi. Kelgusida ekskursiya yoʻnalishlarini yaratishda zamonaviy texnologiyalar va innovatsion yondashuvlardan foydalanish ushbu sohaning samaradorligini yanada oshirishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Xolmirzayev Sh.X. Turizm geografiyasi. – Toshkent: Fan, 2020.
2. Abdullayev A.A. Ekskursiya faoliyati asoslari. – Toshkent, 2021.
3. Kvartalnov V.A. Turizm nazariyasi va amaliyoti. – Moskva, 2019.
4. Aleksandrova A.Yu. Turizm geografiyasi. – Moskva, 2018.
5. Richards G. Cultural Tourism: Global and Local Perspectives. – London, 2018.